

МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

еја интервју

**ВЛАДИМИР РАЛЕВ, ХУМАНИСТ И
БИЗНИСМЕН**

ДИКТАТУРА НА ВЛА

ДЕЈАЧКИТЕ ПАРТИИ

Господин Владимир Ралев е роден пред 73 години во Гевгелија. Тој е дипломиран археолог, пилот, а попознат е како бизнисмен, сопственик на плантажи за памук и на предилници. Патиштата го однеле на далечниот Исток, во Индија, потоа во Пакистан, Хонгконг, Шангај, Сингапур и на крај се "спастрил" во Женева, во Швајцарија каде што е последниве 22 години... Тоа се бизнис дестинациите на господинот Ралев.

Но, многумина го познаваат како човек кој знае да дава и има широчина на духот. Исто така, ѝ бил добар пријател и на Мајка Тереза. Тој е координатор на Форумот на заедницата на Македонците во Швајцарија и Почесен генерален конзул на Македонија во Женева.

Го пропатувал речиси цел свет, но негова најголема љубов засекогаш останува Република Македонија...

■ Разговорот го водеше: **Рената МАТЕСКА**

Господине Ралев, за Вас најчесто се вели дека сте истакнат македонски бизнисмен, хуманист и близок пријател на Мајка Тереза. Како ги добивте овие епитети?

РАЛЕВ: Па, да почнеме од тоа што јас ѝ припаѓам на културата на овој народ и не можам да бидам ништо друго освен Македонец, без разлика на тоа што имам разни можности, односно имам и други државјанства кои сум ги добил во времето на моето битисување надвор од земјава, но сепак секогаш сум се чувствувал како Македонец. Дојдов до сознание, согласно моето домашно воспитување, дека треба секогаш да му се помогне на оној кој е во нужда. Така, дојдов на идеја да почнам со донации, затоа што во моето време на живеење, особено за време на војните, чувствував голема немаштија и глад. И затоа еден ден, кога се здобив со одредени материјални добра или како што вели народот - пари, решив дел од нив да споделим со оние на кои им се неопходни. Моите први донации во Македонија датираат од 1990 година, донирав во болниците, давав во црквите... Потоа вложував во други асоцијации, во војската, дури и во полицијата, главно, во социјалните институции. Во тоа време, имав голема група деца Македонци кои ги испратив во Англија на школување на англиски јазик. Првата група беше составена од 24 деца и тие заминаа на двомесечен курс во Брајтон. Но, прекинав со тоа затоа што, за жал, се јавија некои проблеми, па си реков, ајде да не влегувам во вакво нешто, бидејќи не сакам да имам работа со полицијата. Но, мојата помош продолжи со лобирањето за Македонија. На пример, донесов 17 познати новинари од светските новински куќи кога на Македонија тоа ѝ беше најмногу потребно. Тоа претставуваше многу макотрпна работа, затоа што прво треба да ги најдеш луѓето, па да ги убедиш да дојдат во Женева. Потоа нив треба да ги брифираш, да ги замолиш да пишуваат добро за Македонија и да ја афирмираат нашава држава. Некои од новинарите ги прими и тогашниот претседател на Македонија, претседателот на Владата и претседателот на Собранието... Најважно е што сите пишуваа најдобро за Македонија токму во времето кога нам ни беше најпотребна поддршка, конкретно во периодот 1993-1994 година. Така, се случува тие донации, со кои се продолжува

и ден денес. Се надевам дека ќе имам можност и натаму да донирам во Македонија но, главно, тоа ќе биде во социјалните установи затоа што верувам дека од тоа ќе има корист поголем број од популацијата, без разлика од каде се и со каква етничка и верска припадност се.

Долго време сте ангажирани на афирмацијата на македонското битие, пред сè, во Швајцарија, каде што живеете и работите, а Вашата хуманост на дело ја покажувате и во татковината. Што конкретно работите и што Ви е главна преокупација?

РАЛЕВ: Од први јануари минатата година сум во секој поглед пензиониран. Пензија во вистинска смисла и тоа по швајцарска јурисдикција. Се разбира, имам и 15-годишен стаж во Македонија каде работев до 1963 година, и од тука добивам некаква пензија, што би рекол народот, колку за кафе. Инаку, моја сегашна главна преокупација е вршењето на должноста Почесен генерален конзул на Република Македонија во Швајцарија, при што во делот на моите надлежности сум ангажиран да помагам околу заштитата на македонските граѓани, особено оние кои создале некој проблем и се наоѓаат во швајцарските казнени институции, но само на нивно барање. Тоа е една работа, а друга е моето настојување за промоција на Република Македонија преку разни тркалезни маси, дискусии, реинтеграции во Швајцарија итн. Но, она што е најбитно, е организирањето на нашата дијаспора во Швајцарија. Ете, тоа е мојата сегашна преокупација.

Кога се случи и од кои причини заминавте од родната гротка?

РАЛЕВ: Татковината ја напуштив во декември 1963 година, под непријатни околности, кои не би сакал да ги елаборирам но, главно, што вели народот секое зло за добро. Така, без некакви конкретни планови или некои прет-

ходни аранжмани, се одлучив да заминам. Едноставно, си реков каде и да одам секаде ќе ми биде подобро. За леб ќе имам. Сакав да имам психички мир, бидејќи во тоа време тоа го немав во државата. И затоа решив да си одам. И, ете така, мене патиштата ме однесоа на далечниот Исток, во Индија, потоа во Пакистан, Хонгконг, Шангај, Сингапур и на крај се "скрасив" во Женева, во Швајцарија и тука сум последниве 22 години. Обично велама дека базично сум во Женева, но практично цело време патував во земјите каде што имав бизнис интереси. Се занимавав со производство на памук. Инаку, главно, памукот го преработував во памучен конец во Пакистан, на границата со Авганистан. Таму имав многу плодни години но, за жал, им дојде крај затоа што во Авганистан почнаа немирите. Така, видов - не видов морав да ги затворам двете фабрики, едноставно ги напуштив. Во овие фабрики работев повеќе од 20 години, во нив многу вложував, го обновував производниот парк за да можам да постигнам добар квалитет. Овој бизнис несреќно заврши и решив да се повлечам, а удел имаа и годините. Исто така, имаше и една друга компонента, на пример, повеќе од 20 пати бев во Токио, но никогаш не го запознав овој град, бидејќи сите работи се случуваа на аеродромот. Луѓето ќе дојдеа во аеродромските простории, ќе ме дочекаа и тука се договараа зделките. Токио не успеав ниту да го видам. Затоа сега решив да патувам и да ги видам оние краеве, кои претходно не успеав поради бизнисот. На пример, во мај минатата година, три седмици престојував во Киото и во тој период гледав како расте една цреша. Секој ден седев на клупа и ја гледав црешата, така феноменално се одморав и на некој начин се доближував до природата. Потоа патував, бидејќи никогаш не сум бил на годишен одмор. Почнав да посетувам места како Малдиви и видов дека тоа е една прекрасна мирна локација, која е еколошки незагадена. Отсега секој јануари, сам, ќе одам таму, овој пат останав 3 недели, се одморив и многу ми беше убаво.

Како се адаптиравте во новата средина, каква споредба од денешен аспект би направиле меѓу функционирањето на правниот систем, демократијата во Швајцарија и она што го имаме во Република Македонија?

РАЛЕВ: Швајцарија е земја стара речиси 800 години. Конфедерацијата од трите кантони е направена во средината на XIII век од причина да се укинат давачките меѓу трите земји за да може да има полесен проток на стоки. Како минувало времето така другите кантони се доближувале до нив, затоа што тоа успешно функционираше. Мислам дека институциите функционираат добро, така што секој гледа дека таа конфедерација е успешна и е во интерес на сите. Последните француски кантони се приклучени во 1812 година, а на крај, еден кантон кој не беше задоволен, се оддели, така што пред десеттина години се создаде кантонот Јура. Така, се формира таа земја со традиција, со едно почитување на законодавството, со унапредување на производството, главно, на земјоделските производи. А, како што гледате, сега Швајцарија е една силна држава, јака компонента во производството на модерната технологија. Сега дефинитивно не можеме да правиме некаква споредба со оваа држава, ниту да ги доближуваме. Можеме да учиме од Швајцарија, односно неблагодарна работа е неа да ја споредуваме со Македонија, чие осамостојување е од пред 14 години. Мислам дека за Македонија овие 14 се изгубени години, затоа што државата не успеа да ги промовира институциите, не успеа да направи планови за макро и микроекономијата. Така, за жал, и едната и другата партија, кои беа на власт, за овие 14 години успеаја само да направат две дузини новопечени богаташи, односно не само што направија пролетеријат, туку тоа е вистински лумпер пролетеријат. И од година во година, за жал, и политички и економски одиме сè подолу. И каде ќе ни биде крајот... Засега, под овие услови, не го гледам ниту, пак, гледам некое светло во тунелот во кој се наоѓаме.

 Сепак, Вие бевте и останавте голем Македонец. Што Ве мотивираше да се борите за македонштината?

РАЛЕВ: На првото прашање ви одговорив - така сум воспитан. Во тој дух од моите дедовци, од родителите, во еден патриотски дух и ништо друго и не можам да бидам туку само Македонец. Мојата фамилија, по татко, е дојдена од Дмбени, Егејска Македонија и јас сум припадник на четвртата генерација родени во Гевгелија. Тие им направиле некаква белја на Турците, па ги протерале, потоа повторно дошле во 1826 година. По мајка ми по потекло сме од Гуменџа Ениџе Вардар. Тоа се Хаџимитрови кои, исто така, се дојдени при крајот на XIX век. Тогаш Гевгелија почнала да се формира, всушност кога моите дошле тоа бил еден чифлик, но со отворањето на пругата Ниш - Скопје во 1875 година почнувало населувањето покрај реката Вардар, бидејќи веќе постоеле комуникациите, кои практично носат живот во економска смисла. Гевгелија е околу 80 км оддалечена од Солун, еден час со воз. Од Демир Капија до Гевгелија има благородна земја за земјоделие. Околу Гевгелија, Богданци, Стојаково, Богородица, Валандово, Пирава, Миравци итн. сè е плодно земјиште на кое има можности за развој. За жал, со политиката која се води кон земјоделците, ваквите благодети не се искористени. Но, велат дека она што го дал Господ никој не може да го земе. Е, сега ние треба да бидеме тие кои треба да ги искористат сите можности кои природата ни ги дава. А на некој начин, со ваквата политика кон земјоделците, за жал, ние сме каде што сме, а се знае каде сме. Увозната мафија во Македонија практично го уништи земјоделците. Македонија има можности апсолутно сама да се храни, дури и да извезува земјоделски производи. А ние дојдовме во ситуација да увезуваме не знам колку илјади тони месо, пилешко, домати, пиперки, што е срамота за една Влада.

 Вие сте координатор на Форумот на Македонците во Швајцарија. Сметате ли дека еден ден можеме да го надминеме "македонскиот синдром" на поделеност, несплотеност, необединетост, кој е евидентен и во Швајцарија?

РАЛЕВ: Видете, сè додека пред девет години не станав Почесен генерален конзул во Швајцарија, немав време да се занимавам со дијаспората во оваа земја затоа што бев многу зафатен. Освен тоа, речиси половина од времето го поминував надвор од Швајцарија и воопшто не знаев што се случува. Откако станав Почесен генерален конзул, кога почнаа да ме покануваат на тие нивни разни средби, прво што направив беше да побарам да го видам статутот на овие организации. Ако веќе одам да знам каде одам, со кого одам. Кога го прочитав статутот, се фатив за глава. Имено, статутот би требало да биде според швајцарската јурисдикција, но во него, на пример, пишуваше дека тој се базира на законите на Република Македонија и на законите на Швајцарија. Тоа беше глупост. Друго нешто се совпаѓаше со статутот на Тодор Петров од СМК. Тоа, пак, е чист марифетлук. Потоа имаше една клаузула: ако погрешеш нешто, се огрешеш за статутните одредби, ќе одговараш пред македонската Амбасада. Глупост. Како може нешто да се прави, наведено во еден статут, под швајцарска јурисдикција, а за тоа кривично да одговараш или за такви одредби

да решава македонската Амбасада. Тоа така го има направено една жена, која јас ја нарекувам Сирма Војвода, неразбрана, ултраамбициозна, а вели дека е некоја интелектуалка. Дојдов до сознание дека статутот на организацијата не е регистриран кај швајцарските надлежни органи, што таа и ми го потврди. Бев изненаден како функционираат без статут, а живеат во цивилизирана држава. Се обидував тоа да ѝ го објаснам и со тоа навлеков на себе страшна одбивност и се повлеко. По извесно време дојдоа некои претседатели на разни клубови и ми се жалеа дека не можат да се разберат со оваа жена. Ми предложија да направиме друга асоцијација. Зошто не, но тоа апсолутно мора да биде според швајцарската јурисдикција. Тогаш го ангажирав мојот адвокат, односно адвокатската канцеларија која ги застапува моите интереси и направивме статут кој го преведовме на француски, германски, италијански јазик, ги предадовме овие статuti во Институцијата за реинтеграција за странци. Тие без забелешки ги прифатија статутите и така почна да се создава тој Форум, односно Асоцијација на македонски клубови. И првата година имавме два клуба. Ова е трета година како функционираме, а сега веќе имаме седум клубови. Асоцијацијата функционира многу добро, значително е активна, соработуваат меѓу себе, на тие што се економски послаби им се помага, затоа што на сите кои се во Швајцарија не им тече мед и млеко. Има луѓе без работа, кои се избркани од становите затоа што немаат пари да платат. Значи, прво им се помага на луѓето во Швајцарија, потоа на комуните од коишто, главно, доаѓаат. Така, во едно

струмичко село се направи месна канцеларија и амбуланта. Исто така, им помагаме на луѓето кои имаат здравствени проблеми и имаат потреба од итни интервенции, за што собираме донации. Секоја година организираме завршна манифестација и досега почесен гостин ни беше Киро Глигоров, потоа покојниот Борис Трајковски, а минатата година гости ни беа Никола Груевски и Ганка Самоиловска-Цветанова и Влатко Ѓорчев. Ние, главно, партиски сме неопределени. За нас единствена партија е Република Македонија. Груевски го поканивме на тој собир за да го замолиме како стручњак за финансии, кој е признат, да ни каже и да ни објасни кои се можностите за инвестирање во Македонија. Тие луѓе се дојдени во Швајцарија по 1965 година и со тешка мака имаат собрано 50, 60, 100.000 швајцарски франци, а сега е време да се пензионираат. Од Македонија, главно, потекнуваат од земјоделски средини. Прашање е што може со тие пари да се направи во Македонија. Значи, со пензијата која ќе ја добијат во Швајцарија не можат таму да живеат. Сега сите почнуваат да се враќаат дома и сакаат заштедата да ја вложат и да ја употребат во Македонија. Да се отвори месарница, мелница, нешто мало, толку колку за да може да тече животот.

Како на човек кому бизнисот му е позната работа, имате ли оптимистички надежи за подобрување на општата економска состојба? Дали би инвестирале во татковината?

РАЛЕВ: Инвестиции може да има ако за тоа има плодна почва и ако функционираат институциите во земјава. Ако институциите не работат како што треба не може да има заинтересираност за инвестиции. Затоа што еве, гледате сега, од пред некој ден, е тоа дека Турците го купиле хотелот "Панорама", но веќе почнуваат да им се прават опструкции. Ја знам нивната компанија, таа е сериозна, се занимава со изградба на болници. Па, тој човек сопственикот, три месеци тука се расправа и не може да си го најде крајот. Е, сега кога ќе си одат во Турција и ќе кажуваат што им се случувало во Македонија... Како да се очекува по ова некој да дојде и да инвестира?! Ќе го спомнам и случајот во Злетово, со оној Македонецот од Словенија, кој уплатил пари и сега ниту пари има ниту му се даваат рудниците. Кој инвестира во државава? Инвестиции имаат големи компании кои на некој начин се поврзани со политичкото раководство и тоа, главно, се грчки компании, кои инвестираат во сервисни дејности или трговија. Словенија сака да вложи во трговијата. Погледнете го она чудо среде Скопје, кое го прави Коч од Турција. Па, каде се видело такви големи маркети да се прават среде град. Во цел свет такво нешто се лоцира надвор од урбаниот дел, каде што се прави голем парк, тука луѓето доаѓаат не само за да купат туку и за да се забавуваат. Под какви услови локацијата е дадена? Зошто некој од нив не дошол да инвестира во производство, она што јас го викам - оџак да стави. Секоја втора приватизација во Македонија, ако не и повеќе, завршува на суд. И тоа се фирми на партиски луѓе, кои речиси така им се дадени, преку ноќ станаа големи бизнисмени, па ги затворија фирмите, ја зедаа земјата и од работа испуштија половина од вработените. Еве, гледате што се случува сега со Електростопанство. Каде и да чепнеш во Македонија, дали за ЕСМ, дали за Телеком или за нафтоводот или бизнисот со нафта, сè е криминално. Во Македонија, човекот кој надвор од државава чесно ги заработил парите, ако дојде да инвестира тука, може само да влезе во авантура.

Кое е Вашето гледиште за денешната положба на Македонија на меѓународен план, пред сè, во надминувањето на спорот со името и признавањето на нејзиното уставно име?

РАЛЕВ: Со Грците имаме проблеми уште од укинувањето на Охридската архиепископија. Турците тоа го направија затоа што беа наговорени од Грците, односно под турско ропство, во Кукушко дојде унијатството за населението да се одбрани од бугарската и од грчката црква. Да не зборуваме за војните кои потоа следуваа, да почнеме од 1912 година кога во своите војски Грците зедеа огромен број Македонци, а тоа го сторија и Бугарите. Во таа турбуленција, во периодот 1912-1918 година, секој во своите армии ги земаше Македонците. Така, постоеше ситуација кога Македонците се тепаа меѓу себе. Па, ги прашувам и Србите и Бугарите каде се македонските гробови. Во војната меѓу Италија и Грција во 1939 година, Грците извршија геноцид над Македонците. Во првите борбени редови се наоѓаа само Македонци. А да не зборуваме за Граѓанската војна, за егзодусот на македонските деца. Сите Грци кои беа во Елас, поради нивните борби за правење на т.н. социјалистичко општество беа растурени по бившите источни земји. Сите Грци се вратија. Но, на ниеден Македонец не му дозволија да се врати. Каква е таа Европска унија која ѓдозволува на една своја членка да ги прави сите овие срамотилаци. Ние макар мачиме на Македонците да им се даде културна автономија во соседните држави. А во Република Македонија малцинствата ги уживаат сите права. Освен тоа, Македонија мора да решава и други проблеми, да склучува аранжмани со Меѓународниот монетарен фонд, со Светска банка и слично. Отворено и јасно кажувам и сите треба да знаат дека секаде каде што влегле Меѓународниот монетарен фонд, Светска банка... тие оставиле пустош. Затоа што тоа е во рамките на таа глобализација. И ние сега се бориме за некои аранжмани, дали ќе направиме аранжман со ММФ. Тие не гледаат дека граѓаните на РМ кои живеат надвор од неа, секоја година во државава носат повеќе од милијарда долари. Тие, за жал, ја прават таа сива економија, која е надвор од контролата на власта во Македонија. Освен тоа, сите инвестиции треба добро да се проверат за да не ни се случат грешките од минатото.

Еднаш Вие рековте дека луѓето не даваат, не зашто не сакаат, туку затоа што не знаат да дадат. Ако иднината им припаѓа на оние кои во времето на големите промени се подготвени да учат, а оние кои мислат дека немаат што повеќе да учат, ќе останат затечени во свет кој веќе не постои, тогаш кои се идните планови на господинот Ралев и каде во иднина посакувате да ја видите и Република Македонија?

РАЛЕВ: Прво да ги поделиме работите. Пред сè, за донација мораш да имаш и дарба. Има многу луѓе кои имаат пари и кои или не знаат да ги дадат или ако дадат гледаат што ќе извлечат од тоа. Значи, кога давам, барем кај мене е така, јас во Македонија само давам и ништо не земам, ниту сум влегол во некој бизнис ниту сум сакал тоа да го направам. Јас донирам од чиста хумана и чисто патриотска мотивација.

Во однос на нашите аспирации и идно членство во НАТО и во ЕУ, кога и да е тоа еден ден ќе се случи и тоа ќе биде политичка одлука. Ниту една држава од ЕУ не ги исполнила условите само со тоа што одговорила на 2.000 или 20.000 прашања. Тие тука имаат 5.000 луѓе кои секој ден нè набљудуваат.

Според тоа, ние сме толку контролирано општество од надвор, едноставно ние сме еден протекторат и ништо друго. Да не се занесуваме за некоја независност. Јас сум бил деловен човек и за мене е најважно секоја вечер да си го гледам чекмеџето и да видам што има внатре. Сакам да знам што оваа земја направила за овие 14 години. Што овие влади, и едните и другите, и Црвенковски и Георгиевски и Тупурковски, направија за народот, за Македонија. Сите тие дејствувале деструктивно и така ќе бидат забележани во македонската историја. Тоа се трите главни играчи кои ја упропастија Македонија и ја донесоа на просјачки стап.

Нашата Влада денес зборува за некаква демократија, а каква е таа демократија кога Црвенковски е претседател, тој е командант на Армијата, ги контролира Собранието, Владата, судството, сега дури сака да биде нешто и над него. Денес во Македонија имаме државна диктатура. Па, за каква демократија тогаш се работи, кога се соочуваме со афери од типот на неидентификувани октоподи, како Михајловски, Арнаудов, Далаверски, Смиленски и во поново време аферата со Скопски пазар.

Како и секогаш и сега дојдов за изборите. За каква демократија зборуваме, најдобар доказ се последните избори!